

IZHAJA VSAK ČETRTEK

Narodnina:	Letno	polletno	četrtletno
ITALIJA	10.40	5.20	3.60
INOZEMSTVO	18.20	9.10	4.60

Uredništvo in administracija: Trst, Via Malolica 10-12, Telefon 1599. Uradne ure za stranke ob pondeljkih in petkih od 10-12. Oglasi: Za vsak mm vrednina ene kolone v širokosti 63 mm: finančni oglasi 1 L, osamljeni, salivna, poslana, vabila 80 cent., trgovski, obrtniški oglasi 60 cent. — Plača se vnaprej. — Posamezni izvod 20 cent.

DELO

Vera proletariata in njegovo zaupanje v meščansko demokracijo je bila kriva, da je danes še vedno suženj kapitala. Medtem ko izginjajo iluzije v tako demokracijo, mora prešiniti proletarske vrste duh, pravi ustvarjajoči duh parole: „Za proletarsko demokracijo!“

Trst, 13. septembra 1923. — Leto IV. — Štev. 181.

Glasilno Komunistične stranke Italije

Ob grobu meščanske demokracije

V zadnji svetovni vojni so se entente vesile borile proti reakcionarni Avstriji in proti militaristični Nemčiji in imenu demokracije, v imenu narodnih pravic in ljudskih svobod. Rusija, caristična Rusija, kjer ni bilo neruskim narodom dovoljeno niti da bi sanjali o kakih narodnih pravicah in odkoder so bili izgnani vsi, ki so imeli kdaj pogum spregovoriti misel o ljudskih svobodah, je bila članica Entente in se je borila tudi ona v imenu demokracije in v imenu narodnih, ljudskih in enakih pravic. Veliki dogodki so kakor velike nesreče. Zatemne ljudem pogled v realno življenje, da ne morejo zapaziti neskladnosti v njem. Tako se je zgodilo, da se niso narodi čutili, da niso zapazili in da se radi tega niso niti vprašali kako bi bilo nekdo mogoče, da se volkovi bore za pravice svojih zrtov. Entente se je pridružila kasneje tudi Amerika v imenu znanega Wilsonovega nauka o samoodločbi narodov. Demokracija, t. j. politični nauk, ki zahteva, da mora v vsaki državi vladati volja ljudske večine; samoodloča narodov in ljudske svobodine so tvorile tisto trojico politično-socialnih zahtev v imenu katerih so entente vlade opravile vojno proti nedemokraciji in reakcionarnim centralnim vesilam ter navduševale svoje narode za boj do zmage. Do zmage nad reakcijo in militarizmom, do zmage demokracije, do zmage narodov in ljudskih pravic.

Kaj se pripravlja v Nemčiji?

Prinašamo na tem mestu prevod kratkega, a jedrnatega članka o položaju v Nemčiji, izpod peresa S. A. Thalheimerja, ki je ena izmed vodilnih oseb kom. str. Nemčije (Tred).

«Mi plešemo nad vulkanom in se približujemo revoluciji, ako... ne bomo mogli premagati antagonizmov (nasprotij).» Tako je govoril pred kratkim gospod Stresemann, vodja Nemške ljudske stranke, (sedaj min. predsednik) na neki seji vodstva njegove stranke.

Vsi v Nemčiji utajijo, da se nahajamo na predvečer spoprijetja med buržoazijo in proletariatom. Vsi vedo, da sta Ludendorff in Hitler voditelja reakcije, da so jima pokorni mnogi častniki iz «Reichswehru» in pripravljajo z njima državni udar. Načrti raznih fašistovskih tendenc, kakor tudi meje, ki jih zavzemajo, so se vedno izpreminjali; a mnoga dejstva nam pričajo da je udar blizu. Podlage sovražniških operacij so zelo vidne. On spekulira z gotovim porazom nemškega meščanstva v njegovem konfliktu s Polincarejem in drugimi imperialističnimi banditi. On izražajo podlost nemške vlade in nezmožnost drugih meščanskih strank in socialne demokracije. On se opira na nezadovoljnost izglodovane male buržoazije in intelektualcev, ki so v prvi fazi nemške revolucije simpatizirali s soc. demokracijo in socializmom in bili razočarani. On profitira na obup delavskih mas, ki jih je izdajstvo soc. demokracije zapeljalo, ali napravilo indiferentne. Čemu? Da započne borbo proti delavskemu razredu pod pretežno nacionalnega vstranjanja proti zasedbi Poruhra, in versailleski mirovni pogodbi, da napove fašistično diktaturo. Ta diktatura bi udeležila program veleindustrije: razbitje delavskih organizacij, odprava vsake meje, določene kapitalističnemu izkoriščevanju, deseturni delavnik, prepustitev vse državne industrije privatnemu kapitalu.

Proglasitev porenške republike, ki jo mrzlično pripravljajo agenti, plačani po Polincareju, kljub vsem zanikanjem, bo mogoče pospešila razvoj dogodkov. Njehče si ne dela več iluzij glede resnosti položaja. Izolirani, bi fašisti premoogli zelo malo. A lahko računajo na pomoč «Reichswehru». Vse plasti buržoazije so pripravljene poklekiniti pred njo, ker vedo prav dobro, da, ko se enkrat borba začne, ne bo več razpota, kot med diktaturo fašizma, ali proletariata. Soc. demokracije se ne boje, njeni voditelji bodo pobegnili, ali se podvržili.

Edina realna sila, ki se bo mogla boriti na čelu proletarskih mas, kar bo tudi storila, — smo mi: Komunistična stranka.

Nasa stranka napenja vse sile v to, da usposobi delavski razred za boj in zmago. V zadnjih tednih je imela mnogo uspehov v pristajih in članih in si je zadržala simpatije in zaupanje. Vsi oni, ki jo tvorijo, so od prvega do zadnjega neuklonljivo navdušeni za boj proti fašizmu. Njena neutrudna propaganda med masami pripravlja delavce, uradnike, nizje funkcionarje za obrambo proti fašizmu in stremi za tem, da neutralizira malo buržoazijo in jo deloma približa.

Borba bo gotovo ostra in odbočna. Njen izid je največje važnosti za francoski delavski razred. Ta more olajšati akcijo nemškega delavskega razreda s tem, da podvoji energijo v svoji opoziciji proti anekstionističnim predlogom Polincarejev in predlogom za plenjenje «Odbora za železno industrijo» (Comité des Forges), s tem, da razširi svojo propagando med okupacijskim vojaštvom in med kmeti.

Centralni odbor Kom. str. Nem. je izdal proglas na stranko, z natančnimi navodili, potrebnimi za pripravo akcije. Na dan akcije bo stranka na svojem mestu.

A. Thalheimer.

Politični pregled

Spor med Italijo in Grčijo

Spor med Italijo in Grčijo, ki je nastal vsled umora italijanskega razmejitvene komisije, je zaenkrat ublažen in se zdi, da se bližja mirni rešitvi. Italijanska vlada se je postavila od vsega začetka na stališče, da je po umoru njene komisije le ona prizadeta, da hoče zato rešiti spor z Grčijo samostojno in da ne bo dovolila, da bi se v zadevo umešavale druge države ali kake mednarodne institucije. Društvo narodov je zagrozila da izstopi iz njega ako bi hotelo se proklamirati kompetentim za rešitev spora in je po svoji mornarici okupirala grški otok Krif v to, da prisili Grčijo sprejeti vse zahteve določene v poslanem ultimatumu, Italijanska grožnja Društvu narodov je dosegla vspeh v tem, da ni društvo še nič sklenilo ali spada rešitev tega spora v njegov delokrog ali ne. Vmes je pa posegla poslaniška konferenca v Parizu, ki se je postavila na stališče, da je bila italijanska komisija le del mednarodne razmejitvene komisije, ki je operirala na Grškem v imenu poslaniške konference. Omenjena konferenca je določila zadoščenje, ki ga mora dati Grčija Italiji in poslaniški konferenci. Po tem sklepu bi morala Grčija dati tako zadoščenje: Grško brodogradbo bo moralo pozdraviti z 21. strelj brodogradbe italijanske, francoske in grške eskadre, ki bodo v ta namen priplule v Pirej. Najprej bo pozdravljena italijanska eskadra, ki ne bo na pozdrav odgovorila, potem druge dve. Po tej manifestaciji v pristanišču se bo vršila v stolni cerkvi sv. Demetrija v Atenah svečana služba božja kateri bodo prisostvovali vsi člani grške vlade, vsi visoki grški vojski in mornariški dostojanstveniki, diplomatski zbor z italijanskim poslanikom na čelu. Poleg tega bosta grška vlada in armada izkazale zadnjo čast telesnim ostankom umorjenih častnikov v Prevesi v hipu ko bodo njihove krste ukrcane da se prepeljejo v Italijo. Nadalje bo morala Grčija položiti 50 milijonov lir v kako zavarovalno banko v to, da se s tem denarjem plača eventualno odškodnino, ki jo bo določil mednarodni sod v Hagu. Končno odposlje konferenca na Grško komisijo, ki bo sestavljena iz enega italijanskega, enega francoskega, angleškega in japonskega zastopnika, da določi in preišče ali je na umoru kriva ali ne grška vlada.

Toliko Italija kakor Grčija sta izjavili, da se podvržeta sklepom poslaniške konference. Italija je še izjavila, da ostane na Krfu, dokler ne bo poslaniška komisija rešila svoje preiskovalne naloge in dokler ne bo Grčija izpolnila vseh sklepov poslaniške konference.

Stotisoč dolarjev nagrade onemu ki najde načrt za pomiriti svet.

Poročajo iz Washingtona, da je novi predsednik Združenih ameriških držav, Coolidge odobril predlog, katerega je izdelal neki Boch, da se namreč naznači nagrada v znesku 100.000 dolarjev onemu, ki bo izdelal najpraktičnejši načrt, ki bo omogočil Združenim državam da se udeležijo, skupno z drugimi narodi, pri vzpostavitvi svetovnega miru.

Predsednik sodi, da more javna, svobodna in odkritosrčna diskusija prinesiti le korist in da je torej vedno jo podpirati.

Amerikanski kapitalisti ne vedo več na kak način bi se dolgočasili. Ker so specialisti v takihle rečeh, so zopet iznašli nekaj novega.

Ker je diskusija svobodna... povemo, da bodo s takimi le stvarni «fakti» k večjemu še lahkovorne babnice. K večjemu in morda, pravimo mi. Kajti danes je marsikateremu znano kdo da so tisti ki «vzmenirajo» svet.

In ker je diskusija svobodna, povemo proletariatu se enkrat, da mora napeti vse svoje moči za udeležitev načrta, ki je po naših mislih edini, na podlagi katerega se bo dosegel mir. Ampak prvi se mora buržoazijo razustiti in razorožiti a proletariatu oborožiti. Po tem načrtu bodo morali vsi delati, ako bodo hoteli živet.

Kadar plane proletariatu na dan, bo pogled v vruga tudi vse lenuhe, ki nimajo boljšega dela kot kovati načrte za mir. Ko se istočasno do zob oborožujejo.

Tudi ameriška buržoazija bo zadeta po isti usodi, ampak za tako zares «praktično» rešitev problema ne bo plačala samo 100.000 dolarjev.

Plačala bo kaj več!

Beli teroristi pripravljajo pogrom za Zamorce

New York. — Narodno društvo za napredek zamorskega ljudstva je izdalo svarilo, v katerem opozarja, da se belopoltni teroristi v Tuskegonu, Ala., pripravljajo, da v prihodnjem napadu na zamorce z namenom, da diskreditirajo zamorske bolnike v vladni bolnišnici v Tuskegonu. Poleg goje tudi upanje, da s takim čimom oblatijo tudi vodstvo bolnišnice.

Društvo pravi v svoji izjavi, da so belopoltni sirovine ugrožale voditelje Tuskegonskega učilišča in so odpodile iz mesta osebe, katere je imenoval Veteranski biro Združenih držav, da nastopijo službo v vladni bolnišnici v Tuskegonu.

Ker se belopoltnim teroristom ni posrečilo ostražiti vlado Združenih držav, se zdaj pripravljajo za plemenski pretep v Tuskegonu. V splošnem se pričakuje, ako ulična drhal napade zamorce v Tuskegonu, da se bodo zamorci branili. Ampak pod nobenim pogojem ne bodo zamorci pričeli nemirov in pretepop se ne bodo udeležili, ako ne bo njih življenje v nevarnosti od strani ljudi, ki izvajajo vlado Združenih držav.

Reško vprašanje.

Malo mesto ob kvarnerskem morju, Reka, tvori še vedno točko iz katere se zamore izcimiti hud spor med Italijo in Jugoslavijo. Po sklepkih Rapalske pogodbe in Samtmargaretskih konvencij se je zdelo da je Reško vprašanje rešeno v korist obeh prizadetih držav. Pa ni bilo tako. Ustanovila se je kasneje italijansko-jugoslovenska paritetna komisija, ki je imela nalogo rešiti zadevo v imenu in po določbah Samtmargaretskih konvencij. Pred kratkim so listi naznanili, da je ta komisija svojo delo dokončala in vprašanje popolnoma rešila. Kasneje se je izvedelo, da to ne odgovarja resnici, da vprašanje ni še rešeno in da se je paritetna komisija razšla, ker ni moglo priti do sporazuma. Stavljen je bil na to predlog, naj se izroči rešitev zadeve arbitraži švicarskega republikskega predsednika. Italija tega predloga ni sprejela in Jugoslaviji menda tudi ne. Ob imata v tem oziru pravi. Se to je čudno, da se predlaga rešitev na vse mogoče načine, le ljudstva, ki živi v spomnem ozemlju ne vpraša nihče kako bi bilo najbolj zadovoljno. Zaradi Reke in zaradi težkoč, ki so nastale med Italijo in

Nemški kapital roma v inozemstvo

Kakor poročajo «Frankfurter Nachrichten» je nemška vlada prišla na sled tajnemu izvažanju ogromnih kapitalov neke Stinesove grupe, ki razvija svoje delovanje v Švici, s pomočjo nekega znanega odvetnika. Gre se naravnost za milijarde vrednosti v zlatu.

Vsi tisti sodrugi in somisljeniki, ki so prejeli svojecano nabiranje pole, naj jih nemudoma vrnijo!

Komunistična stranka Italije

Sporočilo izvrševalnega odbora

Vlada je sporočila potom svoje agencije «Stefani» da so fantastične vse one vesti, ki so bile v listih objavljene glede novega «komplota» komunistov proti fašistični državi. Te vesti so zares fantastične in sicer prav tako kakor so bile fantastične vse one vesti s katerimi je časopisje pred meseci pitalo svoje bravce in kakor so in kakor bodo fantastične vse nove vesti na podlagi katerih se bo zapiralo še v naprej komunistične «zarotnike».

Komunistična stranka ne komplicira. Ali, kakorkoli nima nobenih simpatij do romantičnega zarotništva, vendar se nebi obotavljala se podati tudi na tako polje ako bi bila v to prisiljena po zgodovinskih premissah, po objektivnih pogojih in po značajih sedanje borbe med proletariatom in fašizmom. Toda ako tudi se zdi, da je fašizem le plod srečnega komplota, ki so ga izvršili politični klativtzi, je on vendarle v resnici le sad velikopoteznega boja, ki se ga je poslužila kapitalistična buržoazija v to, da je uresničila v Italiji to kar ljudstvo imenuje «kapitalističen raj». Boj proletariata proti fašizmu je torej v resnici le boj proti kapitalistični diktaturi, ki se je uveljavila v Italiji z železno silo. Tako diktaturo je mogoče strmoglaviti le potom politične organizacije, ki operira na polju splošnih po kapitalizmu potlačenih in kompromitiranih interesov in potom neskladnosti med kapitalističnim monopolom in sedanjim ter bodočim blagostanjem velike večine prebivalstva.

Jugoslavija

Štrajk mornarjev

se je zaključil 25. avgusta, ne da bi uspelo štrajkujočim doseči svoje zahteve. Teror od strani vlade in cinizem lastnikov brodograd, kakor tudi stavkolomstvo od strani neorganiziranih mornarjev je povzročilo polom stavke. Vendar pa so mornarji, glasom njihovega proglasa, pripravljani, da stopijo pri prvi priliki zopet v obrambo svojih pravic.

Razbojniški čin splitske policije.

Ob priliki proslave «Jugoslovenskega Flottenvereina», ki dela pod naslovom «Jadranska Straža» propagando za vojno mornarico, je splitska policija, ko je videla, da ni na tej fašistovski proslavi nobenih delavcev in težakov, navadila na grož delavcev, ki so mirno šli skozi mesto, jih brez vsakega povoda aretirala in odvedla na straznico. Tam jih je sef policije Bojanič pretepel z volovsko žilo, hoteč jih spraviti v sobo za mučenje. Našega sodruha Mariča bi bili pretepli do smrti, da niso predrl tovariški stene ječe in mu prišli na pomoč. Prišlo je do pretepa med delavci in policijai, v katerem so se posluževali policeji vsega, kar jim je prišlo pod roko: sabelj, karabink, žilovk, revolverjev itd. Vendar se je delavec posrečilo iztrgati iz rok policejev Mariča, ki ima težke, življenske nevarne poškodbe. Vsa splitska javnost, kakor tudi dalmatinski in hrvatski proletarijat odločno obsoja divjako početje policije. Sekretariat NDSJ za Dalmacijo je poslal tozadevno protestno izjavo potom odprtega pisma splitskemu velikemu županu. Zahteva, da se tega sefa razbojniške bande v Splitu takoj odstrani z njegovega mesta. Podoben napad je izvršila Orjuna, ki sicer rada «simpatizira» z delavci, na delavstvo v tovarni za vagon v Brodu na Savi.

Domače vesti

Več požitvovalnosti

Predzadnja številka našega glasila je morala odpasti. Sodrugom ni neznanu, zakaj se je to zgodilo. Uprava mora plačati vsako številko sproti. Če tega ne naredi, list ne izide.

Dobro vemo, da naši prijatelji kritizirajo, čes, kaj delajo pri glasilu! Le enkrat v tednu izhaja in se tedaj izpade! Sicer živi stranka tudi brez tiska, toda list, njegovo redno izhajanje je vendar velike važnosti za širjenje naše misli. Z listom se pridobivajo novi bojevniki, z listom se utrjuje negotov, z listom se redno obveščajo stari zavedni naši vojskaki o poteku gigantske svetovne borbe med dvema neizprosna sovražnikoma, med delom in med zaševnim kapitalom. Zato bi nobena številka ne smela odpasti, ker vsaka odpade v škodo delovnega ljudstva!

Imate prav, prijatelji! Boj, ki ga bijete, je kakor ogenj v stepi. Gori na vse strani in ne ugasne. Ne ugasne, ker je ni sile, da bi ga pogasila in zadusila. Če ga omeji tu, se plamen poganja dalje na drugi strani; če ga udusi tam, gori z zubljem spet drugje. Kjer je navidez že poteptan, bo buknil izpod pepela, kakor hitro dobi svež pramen poživljajočega kisika.

Ni mogoče drugače. Živimo, ker moramo živeti. Naše vrste sicer niso goste, ali množice delajočih so nepregledne. Življenska volja teh množic je kakor sila viharja in plima oceana. Življenska volja človeka je kakor veličina svetovnih mest in svetovnih cest; kakor nepreznost polj in nasadov; kakor obsirnost fabrik in skladišč. Te volje ne bo nihče zadusil, četudi pobije njene najvidnejše predstavnike. Te volje ni mogoče zadaviti, ker je silna volja človekovega rodu, da se ohrani in ne propade, dokler se nebesni obok nad njim ne sesuje. Ne onega rodu, ki se utaplja v uzivanju, ampak volja borečih se za obstanek, volja povodnj latnih in žej-

nih, utrjenih v mrazu in vročini, za silo zavarovanih s streho in stanovanjem, volja tistih, ki premagujejo smrt in ki stopajo tja, kjer je napravila vrzeli in laze.

Ko bi ne bilo te široke povodnji, bi vse naše delo ne imelo smisla. Ko bi ne bilo teh valov, ki udarjajo v bregove brez prestanka, brez miru in z vedno večjo silo, bi se predstaza proletarijata izgubljala kakor potnik v jesenski megli, brezupno in brez cilja. Ko bi ne bilo te široke povodnji, bi proletariati ne legali v svojo lastno kri, kakor se to godi na vseh straneh, kjer se je človek udomil.

Toda ko bi ne bilo velikega prepričanja in zrtvovanja zmornih duš, bi tudi delavskega gibanja ne bilo. Delavca bi pritisnili do tal, kmetu bi vzeli še tisto pred zemlje, ki jo ima, banke, ti novodobni gradovi, bi absolutno zagospodarile nad delovno močjo in nad proizvajalnimi sredstvi in viri. Izkoriščanje ne bi imelo več meje in mere. Zakaj kapital ne pozna drugega zakona kot zakon profita, velikega dobička pa ni, če nekdo ne robotja za drugega. Delovno ljudstvo ima le eno sredstvo, da se brani pred popolnim zasuzenjem: odpor. Odpor na vsej fronti! Kapitalistična družba je proglasila nauk, da je človek človeku zver in zrtve tega nauka je oni, ki nima proizvajalnih sredstev in virov in ki si mora v potu svojega obraza služiti kruh. Z mirno vestjo ga bodo izgenjali, dokler bo kaplja moči v njegovem telesu.

Proti temu novodobnemu barbarstvu se borijo tlačene množice, ki tvorijo devetdeset odstotkov človeštva. Odkupujejo se z zrtvami, ki se vletejo — krvava nit — iz roda v rod. Glad in mraz, muka in pomanjkanje, bolezen, skrb, žalost, zasledovanje, vse oblike ponižavanja in trpljenja, do nasilno, brutalne smrti so cena življenske pravice tistih, ki žive od dela lastnih rok. Veliko jih je, ki se zavedajo tega zrtve. Razumejo jih in vedo, da niso zavrnene, ampak da so kal boljsega življenja proletariata.

Veliko pa jih je tudi, ki ne pripoznajo njih cene. Zde se jim umevne same ob sebi; brezbrizno stoji ob njih, dasi vedo, da so v korist vsem, tudi tistim, ki sami nikdar nicesar ne tvegajo in dajo, pa znajo zrtev zahtevati od drugih, da bo njim boljše in lažje.

je šoli največ otrok — nima pa najmanjše besede pri odločevanju glede šole in učiteljstva.

prineslo tako prisilno vpisovanje slova. učiteljstva v fašistovski sindikat zaželjenega uspeha. Da niti ne govorimo o koristnosti takih organizacij za brambo stanovskih interesov učiteljstva in šole — predvidevamo, da bo pomenilo število prisilno vpisanih učiteljev v fašistovski organizaciji — balast koloniki živih mrličev v nacionalističnem sindikalnem gibanju. Nadzornik Rubbia pa si s svojim — junaskim činom ne pribori posmrtno slavo!

Prijatelj učiteljstva in šole.

Mimogrede

Nikdar nisem bil preveč ujuden. Zato so mi še najhujše očitali, da se ne odzivam, da ne pozdravljam gospe, ki bi jo po vsej pravici pozdravljati moral. Pa ni nič pomagalo. Ostal sem trd knez-tavz. Če bi me v frak oblekli in mi naklanki lakaste čevlje na noge, bi se kvečer poznal, koder bi hodil.

h kulturnim narodom, ko pa ne vemo najbolj enostavnih pravil oljke!

Nov udarec

Udarec za udarec pada po hrbtih slova, učiteljstva Jul. Krajine — dan za dnem hujše — usodnejše. Zdi se, kakor bi si meščanska reakcija izbrala ta stan kot zrtev, ki naj se pokori za storjene in nestorjene grehe vseh. Z zapostavljanjem, odstavljanjem, premeščanjem, zapiranjem, — z brutalno silo skratka — z vsemi zakonitimi in nezakonitimi sredstvi — ga skuša ponižati in vreti v hlapčevsko odvisnost; ker družba, ki si je napisala na prapor geslo svobode, enakosti in bratstva — noče slišati o svobodnih ljudeh. Ona rabi hlapcev, podajavcev, evnuhovi, ki vnaprej razumejo vsak njen migljaj. In če jih je premalo — si jih ustvari — zlepa ali zgrda. Iščo jih ponajveč v vrstah najbolj odvisnih proletarcev. Vseposod — od najskromnejše delavnice do najvišjih uradov — se skrivajo njeni agentje, ki pehajo odvisno delavstvo v nastavljene pasti, da ga potem laže, svobodnejše, zakonito izrabljajo — v imenu — domovine.

Učiteljstvo Jul. Krajine, Solski nadzornik Rubbia je razposlal učiteljstvu goriskega okraja vabilo in legitimacije za vstop v učiteljski fašistovski sindikat z naročilom, da se vsak izreče za ali proti do 10. t. m. Ni nam natančno znano, kdo je tega gospoda pooblastil, da na ta način terorizira učiteljstvo, o katerem je nedavno izjavil — da je vršilo svojo dolžnost in se je tudi moralno-politično neoporečno zadržalo. — Kako naj se razlaga dejstvo, da je bilo učiteljstvo pozvano od šol. nadzornika, predstavnika oblasti, torej uradne osebe — uradno potom neuradnih pozivnic? Ali je krenil g. nadzornik z vzgojnega na politično polje — ali služi kot slepo orodje? Opravičljivo ni njegovo počenjej napram učiteljstvu že iz njegovega stališča kot nadzornika.

Skrajna podlost pa tiči v tem, da se vrši 15. t. m. seja za stalna nameščanja in je od polvolnega ali nepovoljnega odgovora odvisna usoda marsikaterega prosilca in marsikatero šole. Torej nova epizoda v poglavju preganjanja slova, učiteljstva in zatiranja slova, šol!

Škoda, da tebe, prijatelj, ni bilo zraven o tej priliki. Kako hvaležno delo bi imel s svojo kulturnostjo in s svojo vzorno uljudnostjo! Morda bi te kateri izmed tistih vendar slišal in ubogal! Ampak razumel, dvomim, da bi te. Zakaj zdi se, da imamo dve kulturi: ena je v žanetu in sviti, druga je v bedi in pomanjkanju. Če vidim imenitno gospo, ki gre v obiske, da se ne bo doma dolgočasila, ali pa na sestaneh, da ne bo zakonsko življenje premočeno, moram vstati, da bo ona sedla, pa naj je tudi bolj spočita od mene. To je moja dolžnost. Če pa vidijo delavko, mater z dojenčkom, kaj bi jim bilo mar! Ona je iz drugega sveta, do katerega nima nihče nikakih dolžnosti!

Na progli smo se nekje ustavili in na tramvaj je stopila ženska z otrokom v naročju. Drobnica ženska je bila to, v obnošeni temni obleki, in tudi otrok je bil čisto reвно opravljen. Smehljaj se je in igral z gotina ročicama, ter ubiral par zlogov, ker jih več ni znal.

Škoda, da tebe, prijatelj, ni bilo zraven o tej priliki. Kako hvaležno delo bi imel s svojo kulturnostjo in s svojo vzorno uljudnostjo! Morda bi te kateri izmed tistih vendar slišal in ubogal! Ampak razumel, dvomim, da bi te. Zakaj zdi se, da imamo dve kulturi: ena je v žanetu in sviti, druga je v bedi in pomanjkanju. Če vidim imenitno gospo, ki gre v obiske, da se ne bo doma dolgočasila, ali pa na sestaneh, da ne bo zakonsko življenje premočeno, moram vstati, da bo ona sedla, pa naj je tudi bolj spočita od mene. To je moja dolžnost. Če pa vidijo delavko, mater z dojenčkom, kaj bi jim bilo mar! Ona je iz drugega sveta, do katerega nima nihče nikakih dolžnosti!

Iz Idrije

Človekoljuben zdravnik.

V sredo, 22. avgusta se je zgodil v Idriji slučaj, preko katerega ne smemo brez odločnega ugovora na dnevni red. Nesreča je nameč hotela, da se je neka žena močno pobila na glavo. Ker se je bilo bati, da se položaj nonesrečenke vsled hudega krvavenja ne poslabša, so se takoj zatekli k zdravniku po prvo pomoč. Zdravnika, doktor Papeža, niso našli doma, ker je popoldne — v kavarni in igral s svojimi prijatelji na kvarte. Dobišči ga tu, mu razložijo žalosten slučaj in ga prosijo, da bi takoj priskočil na pomoč. Zdravniku pa se ni ljubilo zapustiti prijeto igro, zato obljubi zelo kuljudno, da bo že prišel. Na ugovor, da je pomoč nujna, ker ponesrečenka hudo krvavi, se pa g. Papež razburi in odpravi ubupano žensko s tem le konjerskim navsetom: «Pa ji ustavite kri za enkrat s kako čunjo.»

Se le kako poldrugo uro pozneje se spomni človekoljubni gospod na svojo dolžnost ni odide komodno po svojih «poslih.»

Rekli smo, da ne smemo mimo takih slučajev brez protesta, kajti danes smo že tako daleč, da ljudje s sličnimi brutalnimi nastopi še junajo. Sicer pa si je g. Papež zbral že precej kapitala, da lahko igra popolnega buržuja, v cigar rekvizitno torbo spadajo vsekakor slične «geste». Saj je bila le uboga delavka, ki si je razbila glavo. Ena delavska glava več ali manj ne pride več v poštev, zlasti danes, ko vsi «dobri» elementi delajo na narodni «rekonstrukciji». Videti bi hoteli, kako mladeniško bi skočil pokoncu g. Papež, če bi mu slučajno pritekli javit, da se je kužek kakega upoštevanja vrednega predstavnika meščanske družbe prehladil na čreva! Krivljenje hrbenice navzgor, brutalen navzdol — ali ste slišali g. doktor že o sličnih značajih?

Solkani

V Solkanu živi pretežna večina proletarcev, ki se ukvarjajo z mukepolnim delom, da prehranijo sebe in svoje družine. Solkanski vas obdajajo zgodovinski vrhovi: Sabotin, Sv. Gabrijel, Sv. Gora ter Gora svete Katarine i. t. d. Na teh vrhovih se vidijo ostanki posledic vojne. Se danes vpijejo izsušene mlake vnebovpijoče krvi žrtev, katere so izkravale, še leže po raznih kotih gora okostja sinov, očetov, bratov brez imena, za katerimi se danes solzi marsikatero oko.

Slučajno me je vrgel čas, da sem opazoval ter pregledoval domače vrhove. Inznada sem naletel na okostje na vrhu Sv. Gabrijela, ki sem ga še po ostankih razpadajoče obleke ter po opremi orožja spoznal za italijanskega vojaka. Zagledal sem se v okostje, katero leži zapuščenno med skalovjem v objemu pekočega solnca in solza mi je prišla v oko. Misli pa mi bežijo globoko v deželo zmagaj, kjer razsaja preganjanje in žive bratje zapuščenega, s katerim so se pred nedavnimi leti ramo ob ramo borili in krvavili pod geslom svobode proti bivši Avstriji. In sedaj? Sedaj vidim v duhu vpreplone ječe ljudi-proletarcev, ki so še včeraj v zvezi z onimi, kateri so dali svoje življenje, borili ter trpeli za domovino. Ki jih danes plačuje in slavi s tem, da jih vklepa v okove — le zgolj tega, ker so zatelele resnične prostosti. Probstosti, da, ali komu? Grofom, baronom, knezom i. t. d. ter tistim, ki so zatajili boga ter prdali sebe in svoje duše.

Vzdrimam se ter vidim, da sedim ob strani okostenelega proletarca ter s tresočimi rokami objemam mrzle, razpadajoče kosti, iz katerih oni v duhu vstaja velik-kunak. Si mane oči ter me z vprašujočimi besedami nagovori: «Fratello, è ancora la guerra?» — Da, brat, še je vojna, a veliko hujša kot kdaj prej — Tvoj brat, ki ti je stal ob strani v streških jarkih, kjer sta skupaj krvavela, se je vrnil z oddikovanimi prsi domov k svojim dragim, misleč, da bo tudi deležen svobode, on leži v mlaki krvi, drugi v vlažni ječi le zato, ker je komunist, sestra, ki mu je žena, je preganjana in prezirana, otroci tvojih umirajo pod pritiskom reakcije.

Boljševik.

Solza mi je kanila na ostanke snivajočega proletarca, poslovi sem se želeč mu mir. — Sel sem po vnozju preko potoka na vrh Sv. Katarine in spominu so se mi vzbujali. Ostal sem ter zrl tja daleč preko Jadrana v balkanske gore, koder sem svoj čas gazil preko mrtvih proletarcev, s tesnobo v srcu, ko sem videl ležati kuppe troimenega naroda. Vrane so kljuvale mrtva telesa, telesa tistih, ki so umrli za domovino. Videl sem, kako je jugoslovansko delovno ljudstvo umiralo za vstajanje tiste Jugoslavije, ki danes obeša svoje sinove, zapira svoje otroke in preganja vsakega, ki hoče resnice, vsakega, ki hoče kruha. O blažena domovina v kateri ne more dobiti kruha največji Srbini-umetnik, ampak si mora iskati kruha v Ameriki — poleg drugih svojih bratov.

Vidiš, ljudstvo, ki ti teče krvavi pot razčela, ti ljudstvo ob Soči, ki si bilo pričar raznih bojev, kakor so pričar vrhovi, oškropljeni od človeške krvi. Danes blodiš v temi, si maneš oči! Zakaj se ne vzbudiš, ne izpregledaš in vidiš, kaj je rodila krvava bratomorna vojna, vojna za vero dom — cesarja? Kaj poreko, kaj mislijo tisti, kojih glasilo pred vojno je nosilo geslo: «Vse za vero, dom, cesarja?» Oškropljeni so s krvjo, a vkljub temu se vedno barantajo z ljudsko krvjo! Kako dolgo še?

Bratje, pogum! Naj vas ne plašijo preganjanja, strahovanja i. t. d., ker to je je potapljanje se ladja, ki jo pogrezajo valovi življenja.

Tolminsko.

Zelo veliko zanimanje je vzbudil med ljudstvom dopis iz Tolmina, ki je bil objavljen v «Delu» pred približno dvema meseci. Zanimanje pa je vzbudil tudi tega, ker je malo potipal naše narodnjake. Gledali so okrog sebe in zaman ugi-

Narodnost.

Biti narodnjak znači biti neprijatelj drugih naroda i jezika, mrziti svakoga, tko ne govori tvojim jezikom, a ako to zazel domovina, i pucati na tudjina zato, jer ne govori tvoj jezik.

Tudjnica isto tako čini, jer i on ima svoju domovinu, koju treba braniti od tudjina i tako dalje svaka narodnost ima svoju domovinu, svaka domovina svoje narodnjace, koji ju brane, a ti su narodnjaci radnici i seljaci, koji rade i gladuju za domovinu i ratuju samo, ako ti zazel država ili bolje rekuo oni koji njome upravljaju, to su kapitalisti i trgovci, kojima pomagaju sve buržoaske novine, mali trgovčiči i popovi s predikaonica vneč: domovina je u opasnosti, moramo uhvatiti za oružje i pucati na neprijatelja. Neprijatelj čini isto, jer i on brani svoju domovinu, a jedna i druga država gleda kako bi podjarmila tudji narod i kako bi ga rabila za svoj interes.

Koliko je radnika izgubilo život — za domovinu! Koliko je djece ostalo bez oca — za domovinu! Koliko je žena ostala bez muža — za domovinu! Kolkoko je naroda gladovalo i gladuje — za domovinu! I još je mnogo toga i to sve — za domovinu! A ti prokleti komunisti? Oni neče domovinu ni rat, oni će da bude cjeli svet jedna domovina i to radnička domovina.

RAZNO

Stavka ribičev je odprta javnosti šole oči

Hamburg. — Ribiči, ki love ribe v Severnem morju, so zastavkali. Ta stavka je povedala javnosti, kakšne gnile in korumpirane razmere obstoje v nemški ribiški industriji. Lastniki ribiških ladij so v marcu poslali le polovico ladij na ribji lov. To se ni zgodilo zaradi tega, ker je bilo treba popraviti ribiške ladje, ampak za to, da so prodajali ribe po oederuških cenah. Znanstvene preiskave so dognale, da je zdaj več rib v Severnem morju, kot je bilo rib pred izbruhom svetovne vojne. V vojnem času so prav malo lovili ribe in zaradi tega so se naredile ribe v velikih množicah v Severnem morju. Nemško ljudstvo se je čudilo zakaj ne padejo cene ribam. Ko so ribiči

ball, kje da neki tičji oni tič ki noče peti tako kakor bi oni hoteli: «Prokleti bodi, narodni izdajalec, — reki so slednjji, — ker te ne moremo dobiti, da bi ti malo popravili tisti dolgi jezik kj kriza naše tako svete ražune....»

Ti pa, tolminski proletariat, se plaho oziraj okoli sebe in gledaj, kdo da je neki tisti, ki si še upa svobodno misliti. Glodaš, ali ti bo kmalu zasnila zlata zora. Pa je ne boš ugledal, ako ne odkleneš kletko kamor so te zaprli, tvoji častiti in prečastiti zatiralci in poncunjevalci.

Vstani in otresi se verig s katerimi si priklenjen, stopi na plan in kuj, da ti bo enkrat zasijal tvoj veliki dan.

Strmac kod Labina

Stotinu i dvanajst (112.) dana holovanja živeo sam uz potporu bolesničke blagajne 5 Lira dnevno, imajuć na uzdržavanje pet osoba. Prilike, u kojim sam se nalazio, bile su jako teške. Djeca pitaju hljeba, ali ga nije bilo. Bol je na jednoj strani, a djeca na drugoj. Mislio sam na jedno i na drugo, dok mi je došlo na pamet, da sam član Radničke Zadruga u Labinu, u kojoj pustim do 3000 Lira na ljeeto. Ja kao član potreban idem u Labin kod gospođa direktora Radničke Zadruga i ga zamolim za potporu kako mi i po pravilu pripada. A on mi je odgovorio, da donesem svjedočbu od Blagajne, od kada sam bolan, a on da će poslati u Trst na odobrenje. Moja zamolba je išla u Trst na one, koji vedre i oblače sa Radničkim Zadrugama. Nakon sto dana lutanja po Trstu došlo mi je deset Lira potpore. Ja sam njim isto zahvalio, a nisam htio te velike potpore, pošto bi puno odtetio Radničke Zadruga. Pa sam rekao, da od zla roka neka nije ni poroda. Piskam vam sada, neka vide radnici, kakove imamo radničke zaštitnike. Otvorite oči, radnici, a kada dojde do izbora Radničke Zadruga, da budete dobro znali za koga ćete svoj glas dati.

Hudarski radnik.

Predloga za bigamijo v Čeho-Slovakiji

Kraval v zbornici, ko je poslanka predlagala, da mora vsak moski imeti dve ženi

V čehoslovaski zbornici se je vršila zanimiva debata, ki je pa skoro končala z izgredu. Gdč. Beta Kerpiskova, poslanka v čehoslovastem parlamentu, je predlagala, da se uvede obvezna bigamija za vse moške v Čehoslovakiji v svrhu, da se hitro nadomesti izguba prebivalstva v svetovni vojni.

Predloga doloca, da mora vsak moski imeti dve ženi. Kdor je že oženjen, mora vzeti še eno ženo, kdor je samski, mora vzeti dve ženi. Težka kazen zadeno tiste, ki se upro tej dolžnosti.

Kerpiskova je utemeljila svojo predlogo. Rekla je, da je vojna naredila velike vrzeli v prebivalstvu na čehoslovastem in zdaj je treba zamašiti te vrzeli. Kako? Enostavno s tem, da se preostanek deklet, o katerih ni upanja, da bi se omožile, ker je premalo moskih, porazdeli med te oženjene moške, tako da bo vsak imel po dve ženi.

Poslanci in moski na galeriji so navdušeno pozdravili predlogo in ploskali Kerpiskovi. Ali kompa se je poleglo navdušenje moskih, je zagrmelo med ženskimi na galeriji, kjer so sedele soproge mnogih poslancev. Zene so začele protestirati proti predlogi.

Kerpiskova je nato zavpila: «Vržite stare coprnice ven!»

To je še bolj razkačilo ženske. Na galerije je nastal kraval. Mnogi poslanci, katerim je zlezlo srce v hlače pred soprogi, so pričeli napadati predlogo. Nekdo je rekel, da Čehoslovakija ne sme narediti koraka, s katerim bi se osramotila pred vsem svetom.

«Bojazljivci, strahopetci!» jim je odgovorila Kerpiskova.

Predsednik zbornice je suspendiral sejo.

Izdajatelj: I. O. Komunistične stranke Italije. Odgovorni urednik: Posl. Giuseppe Bellona.

STAB, TIF. S. SPAZZAL - TRIESTE.

D. ANIN:

Štirje govori

Govor slovenski inteligenci

Da, prišli ste trije, vzeli rdeče legitimacije in pialci svoj obulus — potem pa ste izginiti kakor Buddha v oblaku. Da, vzeli ste rdeče legitimacije pri nas, niste pa vzeli svojih dolžnosti napram nam in vsemu človeštvu z njimi. Vzeli ste rdeče legitimacije, da nam jih boste prezentirali tedaj, ko pride ura, ki jo bodo neizogibno prikovali naši kovčagi in da boste tedaj uveljavili svoje večje zahteve. Zasi gurati ste si srečen položaj, da kažeže nam prijazno lice, a vršite našim nasprotnikom hlapčevsko delo.

vec je danes ved o socializmu, ima jasnejše pojme o ustroju današnje družbe in o naših načrtih za bodočnost kakor vi. In vi bi morali biti njegovi učitelji!

Sovražite nas, da nam boste bolj simpatični...

Govor slovenskim učiteljem

Teško je kak stan tati potreben različne besede, kakor vi, slovenski učitelji. Jaz hočem govoriti z vami po delavsko. Povedati vam hočem, kako gleda danes delavstvo na vas, kaj ste mu in kakšne si vas želi. Brez ovinkov, brez ozirav. Ako me ne bodete razumeli, me vas srd ne bo žalil, zakaj dober je moj namen in prepričan-sem, da bodo pobrali moje besede tisti, ki pridejo za vami.

čemu? Genevali in propadali ste v gladi, jetiki in skroflozi; z nebroj mladih, premranih grobov ste pokrili našo zemljo; skozil solze ste gledali v svet in prepevali: «Lepa naša domovina...» Ljudje, ki žive v oblakih. Zivte najbližje delavski masi, vsak dan se zbira pred vašimi očmi socialno zlo v najgostejši svoji koncentraciji in vaše oči ga niso vidle. Če pa so ga vidle, ste bili prepričani, da ga je bog poslal in se niste vprašali dalje.

kov, tovarniških ravnateljev itd. Vse, kar se je izpremenilo pri vas, kot stanju, v dobi meščanske gospodarstva, kapitalizma, je to, da so se vaši gospodarji pomozili.